

drs. Pavle Crnogorac (Magister Juris in European & Comparative Law)

LEKCIJE IZVRŠNOG POSTUPKA U NIZOZEMSKOJ ZA NOVE ČLANICE EU

UVOD

U Ljubljani je 12.04.2007.godine održan Međunarodni seminar sudskih službenika za izvršenje na kome su učesće uzeli predstavnici udruženja izvršitelja iz Austrije, Njemačke, Nizozemske, Francuske, Belgije, Rumunije, Portugala i Slovenije.

Seminar je naglasio da se EU bazira na principima slobode, sigurnosti i pravde. Polazeći od navedenih principa učesnici seminara su istakli potrebu harmonizacije sudskih izvršnih postupaka u zemljama članicama EU. Sistem pravosuđa zemalja članica EU se bazira na tri stuba koji kreiraju taj sistem, odnosno tri bitne profesije i to: advokati, sudije i sudski službenici -izvršitelji. Rad sudija mora se bazirati isključivo na litigaciji (litigatio lat. parnica, spor) . To znači da svako opterećenje sudija sa drugim postupcima (kao sa izvršnim ili vanparničnim postupkom – u nekim sudovima sudije se bave i protestom mjenice?) umanjuje njihovu ulogu u sistemu pravosuđa i oštricu njihove jurisdikcije. Dakle jedna od bitnih poruka seminara jeste da oni koji kreiraju sistem pravosuđa 'moraju' da dijele osnovne vrijednosti pravosuđa. Za njih je esencijalno da se utvrde opšti standardi kako bi se ove tri profesije bazirale na istom modelu, da bi nezavisno i slobodno izvršavale svoje funkcije i da se obavljanje tih funkcija zasniva na visokim standardima obrazovanja i stalnog treninga nosioca pravosudnih funkcija.

Seminar je pošao od proklamacije da je procedura sudskog izvršnog postupka od najveće važnosti za dobru organizaciju pravosuđa. Integralni dio te procedure su sudski službenici za izvršenje. Oni su pored sudija i advokata treći stub pravosudnog sistema. U BiH pravosuđu funkciju provođenja izvršnih naslova vrše sudski izvršitelji (koji nemaju specijalno obrazovanje) čiji plan rada čisto formalno odobrava pretpostavljeni u sudu (najčešće bez uvida u njihov svakodnevni rad) , dok se položaj i funkcija sudskih službenika za izvršenja u zemljama sa dugom tradicijom civilnog društva utvrđuje na osnovu dekreta o čemu se direktno stara Ministar pravde.

Sudski službenik mora biti uključen u cio tok postupka izvršenja kao nezavisan i slobodan u vršenju svoje funkcije koja ima strogo kontrolisane okvire za djelovanje (kao recimo pravo intervencije u cjelokupnoj proceduri izvršenja koja je utvrđena zakonom). Sudski službenik za izvršenja ima velike kompetencije kao što ima i sudija, advokat ili notar. S obzirom na delikatnost funkcije sudski službenik za izvršenja je obavezan na stalno stručno usavršavanje. Sudski službenik mora biti obučen za cjelovitu proceduru izvršenja i esencijalno pratiti izmjene u zakonskoj materiji da bi se starao za dobrovoljnu i prinudnu prodaju stvari u izvršnom postupku i da bi znao davati **strankama savjete u okviru zakona.**

Njemačka je posebno podsjetila da za EU model izvršnog postupka nedostaje budžet, i podsjetila na neefikasnost i odlaganja u izvršnim postupcima mnogih evropskih zemalja i sporost sistema izvršenja u mjestima u gdje se treba obaviti izvršenje.

Na seminaru su iznesena najinteresantnija iskustva u provođenju izvršnog sudskog postupku u pojedinim državama koje su učestvovala na ovom međunarodnom seminaru. Tako recimo slovenačko iskustvo govori o akutnim bolestima u sudskom izvršnom postupku kao što su odlaganje uzimanja u rad sudskih predmeta koje tretiraju izvršni postupak, te izvršnosti presuda koje ovise od sudskog procesa. Slovenija je planirala da do 2010 godine preuzme iskustva iz Njemačke i Austrije **prema kojima je sudija izuzet iz sudskog izvršnog postupka i da uvede automatizam gdje je to moguće u određenim procedurama koje tretiraju izvršni postupak.**

Rumunija je usvojila u potpunosti francuski sistem sudskog izvršnog postupka i zahvaljujući tome kako su istakli njeni predstavnici na seminaru riješeni su problemi u niskoj kvalifikacionoj strukturi sudskih službenika za izvršenje, pojačan značaj sudskog izvršnog postupka u sistemu pravosuđa i njihova društvena uloga i konačno prevaziđeni problemi odlaganja i neefikasnosti u izvršnom postupku.

Portugal je predstavio svoj model izvršnog postupka u čemu je posebno istaknuto da je u Portugalu formirana posebna Advokatska komora za izvršni postupak i da je najveći broj problema u izvršnom postupku riješen.

Sistem sudskih službenika za izvršenje u Holandiji i Belgiji je zasnovan na slobodnoj utakmici za dobivanje dozvole da se kontroliše određeno 'tržište' za izvršenja, bilo kod dobrovoljnih bilo kod prinudnih izvršenja. Oni imaju i svoje posebne komore (u II glavi slijedi prilog o Zakonu o sudskim službenicima za izvršenja u Holandiji), veoma su kompetitivni jer pružaju usluge gdje su veliki klijenti i te kako osjetljivi. Svakako da osnov za njihovu visoku efikasnost leži i u činjenici da veliki broj advokata kao i biznismena rade po preciznim ISO standardima.

Recimo u Belgiji sudija samo interveniše kada mora dati određeno ovlaštenje za postupanje u izvršnom postupku ili reguliše problem koji se pojavi u okviru određene procedure.

Svi učesnici seminaru su podržali dalji rad Savjeta udruženja sudskih službenika za izvršenja koji je osnovan u novembru (studenom) 2006 (**Council of the UIHJ**) u Parisu. Isti je osnovan na osnovu preporuke Savjeta Evrope od septembra (rujna) 2003 godine odnosno Komiteta ministara država članica EU.

I BOSNA I HERCEGOVINA NA MARGINI EVROPSKE EFIKASNOSTI U SUDSKOM IZVRŠNOM POSTUPKU

U Bosni i Hercegovini osim Zakona o izvršnom postupku nemamo drugih pravnih akata (izuzimajući propise o prinudnoj naplati poreza i sličnih dažbina) kao ni ozbiljnijih konferencija ili ekspertskih rasprava o mogućnostima za unapređenje sudskog izvršnog postupka u zemlji. Inicijative zakonodavnih tijela i izvršne vlasti koja bi trebala pokretati inicijative za harmonizaciju u oblasti sudskog izvršnog postupka se uglavnom oslanjaju na izvještaje VSTV-a koji predominantno forsira USAID projekte koji do sada nisu dali efikasna i funkcionalna rješenja u ovoj oblasti. Tako recimo USAID projekat od 07.05.09. pokušava da nametanjem određenih iskustava koja su po tome projektu kompatibilni sa našim pravnim ambijentom pokrene neku ozbiljnu raspravu o mjesti i ulozi izvršenja u našem pravnom miljeu. Navedeni projekat pokreće raspravu o slijedećim pitanjima:

- 1/ Iskustvo sa ovrhom na temelju vjerodostojne isprave u Sloveniji
- 2/ Kako organizirati efikasno izvršenje nespornih potraživanja
- 3/ Prikaz uređenja postupka za izdavanje platnog naloga i izvršenje nespornih komunikacija
- 4/ Neophodne izmjene zakona u cilju povećanja efikasnosti postupka prodaje pokretnih stvari kao predmeta izvršenja i namirenja u BiH
- 5/ (Ne) efikasnost izvršnog postupka
- 6/ Prodaja pokretne i nepokretne imovine u postupku izvršenja – rješenja aukcijskih prodaji u Norveškoj

Izvještaj jeste vrijedan napor u nastojanju da se izvršni postupak učini efikasnijim i cjelishodnijim, ali osim napora on u teatru pravnog ambijenta nije zabilježio nikakav značajniji pomak. Po nama razlozi za ovakvo stanje su veoma jednostavni za objašnjenje. Navedeni projekat i njemu slični polazi od niza palijativnih rješenja iz različitih pravnih ambijenata umjesto da za rigidnu i nediscipliniranu zbilju u Bosni i Hercegovini uzme najbolje i najstrože uporedno iskustvo kod čije primjene dolazi do gotovo 100% lojalnosti pravnih subjekata u društvu i građana kod poziva suda da izvrše određenu novčanu ili drugu obavezu koju nisu bili spremni dobrovoljno ispuniti. Krivnju za lutanja u pravom određenju mjera za efikasan sudski izvršni postupak snose najviše dužnosnici koji obavljaju visoke funkcije u pravosuđu i nekoheretna zakonodavna tijela koja zahvaljujući svojim konzervativnim predrasudama plasiraju u nas pravni ambijent krilaticu da pravna lica imaju specifičnu 'balkansku kulturu' i da građani imaju specifičan mentalitet i da društveno-ekonomski odnosi u društvu ne dozvoljavaju jedan efikasan i funkcionalan izvršni postupak.

Upravo suprotno za poslovnu kulturu, građansku lojalnost i progres u društveno-ekonomskim odnosima jedna od najvažnijih poluga je sposobnost izvršnog postupka, prema onima koji ne žele dobrovoljno ispuniti obavezu, da svojom efikasanošću potvrdi da je funkcionalan za društvene potrebe. Vladavina prava prema kojoj povjerenik može da čeka godinu i više, pa čak pet godina i više da mu dužnik prinudnim izvršenjem putem suda izvrši obavezu nema uopšte svoje specifične težine, dakle ne postoji.

II LEKCIJA IZ UPOREDNOG PRAVA

U Holandiji Zakonom o postupku pred sudovima uređeno je da postupak pred sudom počinje na dva načina;

1/ dostavljanjem sudskog priziva ili sudskog naloga tuženom (dužniku) da se ima na odeđeni dan pojaviti na sudu i

2/ tužbom ili zahtjevom da sud rješi neki spor među strankama, dakle parnicom u klasičnom smislu kad je to regulisano materijalno pravnim propisima

Prvi način započinjanja postupka pred sudom se koristi u svim slučajevima kada je materijalno pravnim propisima uređeno da se za dužni iznos dužnik ima pojaviti na sudu ukoliko nije htio dobrovoljno ispuniti obavezu. Stranku koja je u pogledu nekog svog prava pogrešno uputila tužbu ili zahtjev sudu, sudija upućuje da svoja prava ostvari u proceduri uručenja sudskog poziva ili sudskog naloga. Dakle sistem uručenja sudskih pismena je najbitniji segment procedure za otpočinjanje sudskog odobrenja izvršenja. Ovaj način pozivanja dužnika da se po zahtjevu povjerioca pojavi na sudu je nemoguć bez učešća sudskog izvršitelja odnosno sudski izvršitelj je ključna karika ('conditio sine qua non') da bi se dozvolilo sudsko odobrenje izvršenja. Sudski izvršitelj uručuje poziv (cija je tarifa enormno visoka) plijeni i prodaje zapljenjenu imovinu. Praktično u sudskoj juisdiksiji nema mjesta socijalizaciji (nedisciplini kod plaćanja sudskih такси i drugih sudskih dažbina) postupka kao što je to praksa u u našem pravnom miljeu.

Mjesto i uloga sudskih izvršitelja u Nizozemskoj je regulisana posebnim zakonom. Nizozemski zakon o sudskim službenicima za izvršenje je remek djelo pravne vještine.

Iskustva iz postupka izvršenja u Nizozemskoj nas uče da sudski izvršitelji rade po taksativno razrađenim trogodišnjim planovima rada koje po posebnoj proceduri odobrava Ministar pravde.

Uvidom u osnovne pojmove iz Zakona o sudskim službenicima za izvršenje u Nizozemskoj odmah stičemo dojam o kakvoj ozbiljnosti se radi kod regulisanja ove materije koja je ključna za ukupne društvene tokove u jednoj državi. Evo osnovnih pojmova koje tretira zakon:

- sudski službenik za izvršenja
- kandidat za sudskog službenika za izvršenja
- Biro za finansijski nadzor
- Komora sudskih službenika za izvršenja
- skraćeno radno vrijeme
- KRALJEVSKO PROFESIONALNO UDRUŽENJE SUDSKIH SLUŽBENIKA

Osnovna određenja iz zakona kojima se pojašnjava značaj funkcije sudskog službenika za izvršenja:

-sudski službenik za izvršenja je javni službenik

- izrađuje naredbe za izvršenja i ostale instrukcije po presudama
- izrađuje sudske izvršne naslove i proteste za izvršenja
- stara se o iseljenjima po izvršnim naslovima, izvršnim prodajama i drugim aukcijskim radnjama
- daje naredbe za neakceptirane i neplaćene naloge za plaćanja, itd
- vrši službeni nadzor kod dobrovoljnih prodaja

-izuzeće za izvršenje je predviđeno kao i za sudije i isto je kao i u našem zakonodavstvu

-ograničenja za izvršenje su ista kao u našem zakonodavstvu

-sudski službenik za izvršenja se imenuje dekretom suverena odnosno odlukom koju potpisuje nizozemska kraljica

-sudski službenik mora imati visoku školsku spremu

-da bi postao samo kandidat za ovu funkciju mora imati najmanje dvije godine radnog iskustva

Procedura za dobivanje navedene časti i funkcije je teška i mukotrpa:

Prije imenovanja sudski službenik za izvršni postupak pravi svoj biznis plan kako će postupati sa predmetima na teritoriji gdje želi da bude imenovan, nadalje mora imati certifikat Komore da je podoban za ovu funkciju, kao i certifikat Ministra pravde da nema smetnji za obavljanje ove funkcije (recimo u Nizozemskoj neko ko želi da bude pilot ili kapetan broda ne može obavljati tu funkciju ako je kažnjavan zbog alkoholizma ili je uživatelj opojnih droga i slično).

Na kraju prije kraljičinog dekreta Ministar pravde po pribavljenom mišljenju Komore donosi u roku od 4-mjeseca odluku za imenovanje. Po negativnom mišljenju i odluci Ministra pravde kojim se imenovanje odbija ima se pravo voditi upravni spor.

O svim pritužbama na rad sudskih službenika za izvršenja ozbiljno se raspravlja i u Komori i iste razmatra i Ministar pravde. Disciplinske i druge sankcije su oštre i efikasne.

III SADRŽAJ PLANA RADA SUDSKOG IZVRŠIOCA (EVROPSKI MODEL STANDARDA)

Dakle da bi smo došli do nizozemskog nivoa u pogledu mjesta i uloge sudskih izvršilaca kao sudskih službenika u pravosuđu trebamo preći trnovit i mukotrpan put. Evo mjerila nekih standarda koje bi buduće članice EU morale uspostaviti prije regulative za rad sudskih izvršilaca.

A/ Izbor poslovnih prostorija za obavljanje djelatnosti; funkcionalnost poslovnog prostora, pogodnosti za uvezanost sa ostalim segmentima koji učestvuju u izvršnom postupku, sistem kolaboracije i kooperacije sa kolegama i sudskim pisarnama i arhivima; međusobna komunikacija sa sudijama i stručnim saradnicima koji reguliraju izvršni postupak;

B / Istraživanje tržišta za Plan rada (dobivenog rejona, kvarta, područja grada; okvir za organizaciju rada, okvir za finansijski plan rada, okvir za rezultate rada;)

C/ Rokovi potrebni za prezentiranje Plana rada (od 1 mjesec do tri mjeseca), kontakti sa Komisijom za ocjenu Plana rada;

A ZAHTJEVI:

-Geografska analiza; područja za djelovanje, analiza plana grada, područja, itd;

-Demografska analiza; grupe koje treba uzeti u obzir kod postupka provođenja izvršenja, psihologija grupa kod zaprimanja sudskih pismena;

-Analiza konkurentnosti; navođenje razloga za komparativne prednosti plana nad ostalim učesnicima

-Vanjski faktori koji bi mogli uticati na rezultate i opasnosti za akcioni plan

-Tržišna strategija; ispitivanje tržišta i komunalna strategija

B ZAHTJEVI:

- Uticaj mjesta stanovanja; na obavljanje zadataka iz Plana rada;
- Oblik pravne firme; za djelatnost i naplatu usluga
- Saradnja sa trećima; eventualni ugovori, angažman, itd;
- Specijalni suradnici; pobrojati koji i zašto;
- Upotreba automatizacije; računala, itd, i u koje svrhe;
- Finansijska organizacija i organizacija poslovanja;
- Unutrašnja analiza; prednosti i mane;

C ZAHTJEVI:

- Rezultat prognoza; plan dobiti, itd;
- Bilans prognoza; aktiva i pasiva;
- Likvidaciona prognoza; koliki bi mogli biti gubici;
- Investiranje; šta bi trebalo investirati za unapređenje rada;
- Finansiranje vlastitih i tuđih troškova
- Rizici poslovanja i usluga

IV EURALIUS KAO REALNI POKAZATELJ STANJA IZVRŠIVOSTI SUDSKIH ODLUKA U ZEMLJAMA 'BUDUĆIM ČLANICAMA EU'

' **The acquis communautaire** ' odnosno okvir zakonodavstva Evropskih zajednica i Unije ne poznaje procentualnu izvršivost sudskih odluka' ili 'stopu sudskih odluka koje treba izvršiti'.

Na pitanje kolika je procentualno stopa izvršenih sudskih i vansudskih odluka pokušalo se odgovoriti u Moskvi oktobra (listopada) 2001 na 24 Konferenciji Evropskih ministara pravde, te je u 3 rezoluciji konstatovano: '**Pouzdan, efikasan i efikasan sistem primjene sudskih odluka je od kapitalnog značaja za države da kreiraju, afirmišu i izgrade snažan i uvažavan pravosudni sistem.**'

15.09.2006 u Raportu Evropske Komisije za efikasnost pravosuđa (**CEPEJ**) ocjenjeno je da je teško procjeniti izvrsnost sudskih odluka u civilnim i komercijalnim predmetima na bazi relevantne statistike obzirom da izvršenja nisu automatska. Nema podataka koliko se sudskih odluka izvrši u paricionom, a koliko u izvršnom postupku, pa nema ni preciznih podataka o organizaciji izvršenja i ulozi sudskih izvršitelja.

Šta je to prosječni EU nivo pokazano je na osnovu dobivenih podataka od zemalja članica EU u kojima se uspješnost izvršnog postupka kreće kako slijedi:

Kipar	51%
Estonija	39,5%
Finska	40%
Mađarska	47% -samostalni izvršitelji i državni izvršitelji - 20%
Litvanija	45%

3/ Prosječno vrijeme za izvršenje od prijema prijedloga pa do izvršenja

Kipar	3 mjeseca
Češka	1 godina
Finska	6-7 mjeseci
Latvija	5,5 mjeseci

Misija Evropske Unije za pomoć Albanskom pravosudnom sistemu ('European Assistance Mission to the Albanian Justice System') je na osnovu posebnog projekta utvrdila faktore koji utiču na rezultate procedure u izvršnim postupcima u Albaniji i to:

1/ Ekonomska situacija dužnika:

Posmatrajući izvršenja na novčanim sredstvima ako dužnik nema vlastitu imovinu pogodnu za pljenidbu (što je čest slučaj) rezultat izvršnog postupka ne zavisi u toj situaciji od ličnih sposobnosti izvršitelja.

2/ Geografska struktura izvršiteljeve teritorije: rezultati izvršnog postupka su manji.

3/ Edukacija, trening, iskustvo i vičnost izvršitelja su bitan faktor.

4/ Kako se dužnik može brzo naći i imaju li lokalne vlasti pouzdane podatke o dužnikovoj pokretnoj i nepokretnoj imovini.

5/ Uslovi rada, nedostatak vozila, nedostatak IT opreme, mobilne veze, nedovoljna opremljenost za pojedine zahtjeve

6/ Odnos lica čija se imovina plijeni; najčešće nemaju respekta prema izvršiteljima

7/ Mogućnost efikasnog izvršenja protiv državnih institucija je ograničena

8/ Asistencija od drugih državnih organa o podacima iz evidencija spora i neefikasna

9/ Po prirodi zahtjeva odnosno predmetu izvršenja strukturno problematična; izvršenja na niskim penzijama, bespravno izgrađenim objektima i slično

10/ Organizacija rada izvršitelja bez plana po nalogu pretpostavljenih

11/ Motivacija za rad (plate i druge beneficije) niska

12/ Kvalitet sudskih odluka podobnih za izvršni naslov upitan (paricioni rokovi, nedostatak klauzula pravomoćnosti)

V KAKO UNAPRIJEDITI IZVRSNI POSTUPAK U BiH

U skladu sa članom 70. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) Bosna i Hercegovina ima obavezu da svoje aktuelne i buduće zakone uskladi sa *acquis communautaire*. Oni koji poznaju materiju usklađivanja znaju da to podrazumjeva pored tretiranja primarnog prava (evropskih ugovora i drugih izvora) i usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa direktivama ('directive') i ono što je možda ne manje bitno pripremanje pravosudnog sistema države za direktnu primjenu uredbi ('regulation'). Direktna primjena neke uredbe znači da je nebitno da li je domaće zakonodavstvo usaglašeno sa istom ili je suprotno intenciji iste, uredba se ima primjeniti.

Postoje određene uredbe Evropske Unije u oblasti izvršnog postupka koje po našem mišljenju treba uzeti u razmatranje, ali ne treba žuriti sa njihovim uključivanjem u eventualno nove novele Zakona o izvršnom postupku. Radi se recimo o *Evropskom izvršnom naslovu za nesporna potraživanja*, koji je uveden kao institut 'evropskog prava' na osnovu Ugovora iz Amsterdama kojim je omogućeno 'slobodno kretanje u oblasti pravosudne saradnje' zemalja članica EU. Neka 'požurivanja' ukazuju na mogućnost instaliranja ovog instituta kroz entitetske zakone o notarima kojima su notari ovlašćeni da saceine izvršne isprave. Isti zagovornici razmišljaju da bi se ovaj institute sve do prijema BiH u punopravno članstvo u EU mogao 'uvježbavati' u CEFTA zoni. Naša razmišljanja idu u malo drugačijem smjeru iz više razloga.

Prvi razlog:

Mi nemamo koherentnu analizu u CEFTA području o dostignutom nivou rasterećenja sudova od nespornih potraživanja.

Drugi razlog:

Mi nemamo jasne odrednice o mjesti i ulozi SUDSKOG IZVRŠITELJA u pravosudnom sistemu BiH.

Treci razlog:

Neizvjesno je koliko bi građanskih i trgovačkih predmeta u našem, pa i CEFTA ambijentu bilo 'podobno' za notarsku izvršnu ispravu u kojoj jedna stranka izričito priznaje potraživanje.

Prvi razlog:

U BiH ambijentu bi trebalo prvo na osnovu iskustava iz uporednih prava razmotriti mogućnost rasterećenja sudova od nespornih potraživanja u parničnom postupku. Obzirom da uzroci parnice leže u 'prepirci' ('contention') s pravom se može prihvatiti stajalište da su mogućnosti male s obzirom na prirodu parnice. Međutim, ne treba isključiti mogućnost koju ostavlja odredba člana 355 ZPP po kojoj dostavljanje pismena (osim tužbe, protivtužbe i pravnih lijekova) mogu vršiti same stranke. Ovo rješenje je sasvim spojivo sa rješenjima u parničnim zakonima entiteta i Suda BiH koji su potpuno napustili obavezu suda da traži adresu stranke. Dakle, ne bilo oportuno ojačavati ulogu sudskog izvršitelja i kod dostave pismena po zahtjevu stranke uz normalnu naknadu za dostavu pismena po Tarifnom pravilniku, koji bi donosio Ministar pravde i koji bi vodio ka jačanju organizacione strukture sudskog izvršitelja u našem pravosudnom sistemu.

Treći razlog:

Vrijedno je razmišljanja rješenje usvojeno u Republici Hrvatskoj, a odnosi se na dospjela potraživanja koja se dokazuju vjerodostojnom ispravom. U navedenim slučajevima izvršenje se sprovodi kod notara. Prigovor dužnika se smatra tužbom i postupak se nastavlja po pravilima parničnog postupka pred sudom. Dakle, nakon završetka parnice, izvršenje se nastavlja, s tim da bi u slučaju pljenidbe, procjene i prodaje pokretnih stvari (mogući scenario) notar trebao sarađivati sa sudskim izvršiteljem. U slučaju prodaje nepokretnosti notar bi morao sarađivati sa sudijom koji regulira procjenu, prodaju, namirenje i dosudu. Zabilježbu rješenja o izvršenju ZK uredu bi podnosio notar umjesto sudije.

Drugi razlog:

Rasterećenje sudova u izvršnom postupku bi ostalo u nadležnosti sudije koji regulira postupak i ne bismo se složili da su notari pozvani za navedeno rasterećenje. Prvo i osnovno za rasterećenje je pokazivanje istinske nezavisne jurisdikcije sudije koji regulira izvršni postupak. U modernim pravosudnim sistemima (kao u Holandiji naprimjer) sudija za reguliranje postupka izvršenja za sve izvršne naslove zaprimljene u jednom periodu zakazuje raspravni dan. Prijedlog rješenja o izvršenju se dostavlja putem sudskog izvršioca izvršenjima. Izvršenici su na raspravni dan dužni donijeti prigovore da su platili ili priznati da nisu platili. Ako nisu platili dosuđenu ili dospjelu tražbinu ide se na provođenje izvršenja.

Ako su uložili prigovor, sudija odlučuje da li će odobriti provođenje izvršenja i prije rješavanja po prigovoru. U cijeloj proceduri uloga sudskog izvršitelja je ključna. Dakle, izvršenik nije u mogućnosti da odugovlači postupak izvršenja jer se mora pojaviti pod prijetnjom kazne odnosno dostavljanje je uredno i odmah se ide na provođenje izvršenja.

Unaprijeđenje sudskog izvršnog postupka u Bosni i Hercegovini mora biti funkcionalno i efikasno. Da ne bismo zadirali u esenciju Zakona o izvršnom postupku (jer tu ima puno stvari koje treba riješiti materijalno pravnim propisima kao što su založno pravo-izvršenje na nekretninama, radno-pravni odnosi izuzev neisplaćenih plata i naknada i izdržavanja koji bi trebali biti riješeni na drugi način mimo sudskog izvršnog postupka)

Dakle trebalo bi odmah pokrenuti projekat i napraviti pilot tarifni pravilnik za sudske izvršioce kao i obligatorno uručenje poziva dužniku da se pojavi na sudu. Odredio bi se sudija (ili stručni saradnik koji bi imao uredovni dan na kome bi se pojavljivalo do 50 pozvanih dužnika). U pozivu bi se posebno istaklo da propuštanjem podnošenja dokaza da je dug plaćen se ide odmah na provođenje izvršenja.

Evo moguće radne verzije jednog pilot projekta:

RADNA VERZIJA: PREMA (KA) EFIKASNOSTI U BIH SUDSKOM IZVRŠNOM POSTUPKU

DRAFT PROJECT: TOWARDS EFFICIENCY IN BOSNIA AND HERZEGOVINA JUDICIAL ENFORCEMENT PROCEDURE

INSTRUMENTI ZA OSTVARENJE PROJEKTA

Prilog broj 1: Tarifni Pravilnik za naknade rada sudskih izvršitelja
 Simulacija: Na osnovu uporednih podataka Tarifnog Pravilnika za 2009 sudskih izvršitelja u Kraljevini Nizozemskoj
 Zadatak: Uraditi u Excelu za Plan rada 'sudskih izvršitelja u projektu'.

NAZIV RADNJE	Cijena po uporednom pravu-Nizozemska
Cijena po projektu	U eurima
KM	
I	II
1/ Uručenje sudske pismene (poziv stranki da se pojavi na sud uz uručenje pismene)	72,25
18,00	

	12
2/ Zabilježba založnog prava 17,00	69,54
3/ Zabilježba izvršenja na nekretnini 17,00	69,54
4/ Ostale zabilježbe 15,00	61,17
5/ Pljenidba pokretnih stvari 23,00	95,04
6/ Pljenidba uz asistenciju policije i drugih 47,00	188,06
7/ Pljenidba prava i dionica d.o.o. 51,00	206,43
8/ Pljenidba ostalih dionica 46,00	186,06
9/ Pljenidba dionica po nalogu trećih 37,00	151,44
10/ Pljenidba periodičnih plaćanja od trećih lica 26,00	107,79
11/ Ostale pljenidbe predviđene zakonom 23,00	92,05
12/ Pljenidba na dužnikovu objektu 31,00	126,09
13/ Izvršenje i procjena nekretnina koje nisu registrovane 54,00	219,36
14/ Procjena i isporuka neregistrovanih pokretnih stvari 23,00	93,34
15/ Pljenidba vazduhoplova koji nisu registrovani 71,00	287,36
16/ Pljenidba brodova, čamaca i drugih plovila 71,00	287,82

17/ Brisanje pljenidbe nekretnina 36,00	146,59
18/ Sudski depozit 48,00	195,85
19/ Poziv na javnu prodaju vrijedonosnih papira 17,00	71,49
20/ Prodaja pokretnih stvari 62,00	250,17
21/ Zabilježba prepisa (dosude) nekretnine 16,00	67,18
22/ Prisilno iseljenje nekretnine 46,00	186,91
23/ Prisilna predaja fizičkih lica kod sudskih naredbi 54,00	217,14

Napomena: Kod izrade uporednih pokazatelja za Tarifni Pravilnik koji bi 'certificirani izvršitelji' (putem Ministarstva pravde) koristili kod 'obračuna svojih troškova' obzirom da je prosječna plata u BiH četiri puta niža nego u Nizozemskoj (uzeta su obzir neto primanja). Mnogi faktori kao što su povraćaj poreza, doprinosi po bruto plati nisu uzeti u obzir jer bi tada trebalo uraditi umanjenje u odnosu 1:10. Cijenimo da je umanjenje 1:6 realno jer ne treba zaboraviti da u Nizozemskoj samo 40% stanovništva ima nekretninu (stan) u vlasništvu dok je taj prosjek zahvaljujući otkupu stanova za obveznice u BiH daleko veći. Drugo je pitanje što je poduzetništvo (preduzetništvo) u BiH nerazvijeno pa najčešće nema kapitalizacije navedenih nekretnina.

Neke tarife su izostavljene jer odražavaju specifičnosti poslovne kulture Nizozemske, pa bi eventualne dopune trebalo uraditi prema ZIP-u i našim mjesnim i poslovnim običajima.

Z A K L J U Č A K

Sva digitalna i druga moguća rješenja za unapređenje efikasnosti u sudskom izvršnom postupku vode ka daljem produbljivanju ovog problema i njegovom daljem formaliziranju jer svaka pa i najpovršnija analiza govori da je BiH pravosuđe u sudskom izvršnom postupku efikasno onoliko koliko je prijedloga za izvršenje povučeno i onoliko koliko je obustava postupka zbog procesnih razloga (najčešće tražitelj nije postupio po zaključku suda odnosno našao je da nema više svrhe da insistira na provođenju izvršenja).

Efikasnost se može za vrlo kratko vrijeme poboljšati samo ako se sudija u izvršnom postupku i sudski izvršilac postave barem približno u poziciju koju oni kao stubovi pravosuđa imaju u nizozemskom pravosuđu.

U našem pravnom ambijentu nikako ne treba uvoditi 'privatne izvršitelje' jer se taj sistem nije pokazao dobar u tranzicijskim društvima (vidjeti gore primjer Mađarske), a isti nije imanentan shvatanju poštenja, pravde i pravičnosti u našem društvu.

Literatura:

- 1/ Izvještaj VSTV-a – USAID projekat od 07.05.2009. godine sa priložima
- 2/ Zbornik radova 'Sedmo međunarodno savjetovanje' – 'Aktuelnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse' – Neum 12, 13 i 14 lipnja (juna) 2009 godine
- 3/ 'Execution the court decision in the EU countries' Internet stranica Komisije Evropske Unije
- 4/ 'Administrative Law of the European Union, its Member States and the United States' – Internet stranica
- 5/ 'International Union of Judicial officers'; 'Towards a harmonization of the occupation of judicial officer in the EU (UIHJ)'; Međunarodni seminar sudskih izvršitelja u Ljubljani 12.04.2009
- 6/ EURALIUS; 'European Assistance Mission to the Albanian Justice System'
- 7/ Literatura na nizozemskom jeziku; nizozemsko zakonodavstvo o sudskim izvršiteljima;**
 - a/ 'Bureau Financieel Toezicht'; 'Biro financijskog nadzora nad radom sudskih izvršitelja'
 - b/ 'Besluit ondernemingsplan gerechtdeurwaarder'; 'Odluka za plan rada sudskog izvršitelja'
 - c/ 'Wat is daagvarding'; 'Sta znači poziv tuženom da se mora pojaviti na sudu'
 - d/ 'Besluit tarieven ambtshandelingen gerechtdeurwaarder'; 'Odluka o tarifima za rad sudskih izvršitelja (standardne)'

